

Na uwagę zasługuje przede wszystkim wzrost przypadków zakaźnego nieżyłowego zapalenia górnych dróg oddechowych. W stosunku do lat 1956—57 ilość strat wywołanych przez wymienioną jednostkę chorobową wzrosła ponad czterokrotnie. Na terenie woj. krakowskiego zaznaczył się w ostatnim okresie czasu żywiołowy rozwój hodowli broilerów i tutaj należy szukać wytłumaczenia zaistniałego faktu. Warunki w jakich prowadzi się tę hodowlę nie zawsze odpowiadają wymogom tego typu zakładów. Kurczęta umieszcza się bardzo często w pomieszczeniach nieodpowiednich, adaptowanych, o niewłaściwej wentylacji, co sprzyja rozprzestrzenianiu się zakaźnego nieżyłu górnych dróg oddechowych.

Białaczka jest drugą jednostką chorobową, na którą zapadalność w ostatnich latach stale wzrasta. Chorobę tę stwierdzono, w okresie objętym badaniami, dwukrotnie częściej, aniżeli w latach 1956—57. Największe straty w hodowli drobiu, na terenie woj. krakowskiego w latach 1962—66 wywoływały choroby pasożytnicze. Ogółem choroby te dotyczyły 40% całości przesłanego do badania materiału. W grupie schorzeń pasożytniczych na pierwsze miejsce wysuwa się kokcydioza, którą stwierdzano średnio w około 20% wszystkich, przesłanych do badania przypadków. Na dalszym

miejscu należy wymienić: glistnicę, heterakidozę, syngamozę oraz kapilariozę. Znaczniejszemu zmniejszeniu natomiast uległa ilość schorzeń bakteryjnych drobiu. W 1966 r. stwierdzono, w porównaniu do r. 1962, o około 50% mniej przypadków gruźlicy oraz cholery drobiu. Również do 1965 r. pomór rzekomy kur wykazywał tendencje spadkowe. W 1966 r. zanotowano wzrost przypadków pomoru rzekomego, w stosunku do 1965 r., o około 50%. Sytuacja ta spowodowana była brakiem odpowiedniej ilości szczepionki L na rynku krajowym.

Z przeprowadzonej analizy nasuwają się następujące wnioski:

1. W latach 1961—66 na terenie woj. krakowskiego, największe straty w hodowli drobiu wywoływały choroby pasożytnicze, które stwierdzano średnio w około 40% dostarczonego do badania materiału.

2. Opanowane zostały choroby bakteryjne (cholera drobiu, gruźlica i tyfus), których ilość na przestrzeni ostatnich lat ulegała wyraźnemu zmniejszeniu.

3. W ostatnich latach wzrosło znaczenie chorób o etiologii wirusowej, a przede wszystkim zakaźnego zapalenia górnych dróg oddechowych oraz białaczki.

Adres autora: lek. wet. Nikos Notopoulos, Kraków, ul. Brodowicza 13.

ELŻBIETA URBAN

Choroby pszczół na terenie woj. krakowskiego w latach 1965—67

Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krakowie
Kierownik: doc. dr A. RAMISZ

W okresie powojennym pierwszą analizę sytuacji chorób pszczół i czerwiu dla terenu Polski przedstawił Kirkor w 1947 r. Autor ten stwierdził, że w wymienionym okresie czasu największe znaczenie dla pszczelarstwa posiadał zgnilec złośliwy, który został wykazany w 6,11% całości przebadanego materiału. Mniejsze znaczenie posiadała kiślica (2,3%) oraz choroba zarodnikowcowa pszczół (3,85%).

Z nowszych doniesień zacytować należy badania epizootyczne nad chorobami pszczół i czerwiu woj. katowickiego (Zahaczewska, 1965), opolskiego (Skarbek, 1966), oraz lubelskiego (Wawryn, 1967).

Celem niniejszych badań jest przede wszystkim przeprowadzenie dokładnej inwentaryzacji chorób pszczół i czerwiu na terenie woj. krakowskiego. Ponadto starano się przeprowadzić dokładną ocenę aktualnej sytuacji epizootycznej ze szczególnym zwróceniem uwagi na chorobę roztoczą, która w ostatnich latach wykazuje tendencje rozprzestrzeniania się na terenie woj. krakowskiego. Należy również podkreślić, że do tej pory nie przeprowadzono analizy epizootycznej chorób pszczół na terenie woj. krakowskiego.

Materiał do niniejszej pracy stanowiły próby pszczół i czerwiu przesyłane do Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Krakowie, celem przeprowadzenia badań rozpoznawczych. W okresie objętym badaniem tj. w latach 1965—67 przebadano ogółem 12 877 prób pszczół w kierunku choroby roztoczowej, 11 110 prób w kierunku choroby zarodnikowcowej, oraz 681 prób w kierunku chorób czerwiu.

W latach 1965—67 na ogólną ilość 12 877 przebadanych prób pszczół, chorobę roztoczą wykazano w 166 przypadkach, co stanowi 1,3% całości przesłanego do badania materiału.

W 1965 r. 51 przypadków choroby roztoczowej wykazano w 14 ogniskach na terenie 6 powiatów. W 1966 r. stwierdzono 49 przypadków choroby roztoczowej na terenie 8 powiatów w 17 ogniskach, a w 1967 r. wykryto 32 ogniska na terenie 4 powiatów. W stosunku więc do roku 1965 ilość ognisk choroby roztoczowej w 1967 r. wzrosła ponad dwukrotnie.

W okresie objętym badaniami chorobę zarodnikowcową wykazano w 4180 przypadkach co stanowi 37,6% całości przesłanego do badania materiału. Chorobę zarodnikowcową stwierdzono na terenie wszystkich powiatów woj. krakowskiego, a ilość wykazanych przypadków była uzależniona od ilości dostarczonych prób do badania z danego terenu.

W 1965 r. wykazano w 236 ogniskach 1244 przypadki choroby zarodnikowcowej. W 1966 r. 803 przypadków wykazano w 170 ogniskach, a w 1967 r. 2133 przypadków choroby zarodnikowcowej rozmieszczonych było w 548 ogniskach. Dwukrotny wzrost przypadków choroby zarodnikowcowej w 1967 r. w stosunku

do roku 1965, nie należy przypisywać silnemu rozwojowi choroby, ale raczej zwiększonej ilości dostarczonych prób do badań.

Na ogólną ilość 681 prób czerwiu dostarczonego do badania w latach 1965—67 zgnilec złośliwy stwierdzono w 167, a kiślicę w 24 przypadkach. Stanowi to około 25% całości przesłanego do badania materiału.

Omówienie wyników i wnioski

Z omówionych jednostek chorobowych pszczoł największe znaczenie epizootologiczne na terenie woj. krakowskiego posiada choroba roztoczowa. Niepokojącym zjawiskiem jest dopyć znaczny wzrost przypadków choroby roztoczowej w ostatnim okresie czasu.

Choroby pszczoł na terenie woj. krakowskiego w latach 1965—67

Lata objęte badaniami	Choroby pszczoł					Choroby czerwiu		
	choroba roztoczowa		choroba zarodnikowcowa			ogólna ilość przebadanego materiału	ilość przypadków	
	ilość przebad. materiału	ilość dodatnich przypadad.	ilość przebad. materiału	ilość dodatnich przypadad.	zgnilec złośliwy		kiślica	
1965	3381	51	3582	1244	47	30	4	
1966	5048	49	2305	803	369	90	13	
1967	4448	66	5223	2133	265	47	7	
Razem	12877	116	11110	4180	681	167	24	

W 1967 r. stwierdzono tę jednostkę chorobową w 25% częściej aniżeli w latach 1965—66. Na uwagę zasługuje ponadto fakt, że na obszarze woj. krakowskiego są tereny, gdzie choroba ta występuje endemicznie. Tereny te są pewnym stopniu rezerwuarem choroby, stwarzając stałe niebezpieczeństwo jej rozprzestrzeniania.

Najbardziej rozpowszechnioną jednostką chorobową pszczoł na terenie woj. krakowskiego jest choroba zarodnikowcowa. W latach 1965—66 *Nosema apis* została wykazana w 35% całości przebadanego materiału. W 1967 r. stwierdzono wzrost przypadków choroby zarodnikowcowej o około 5%. Godnym podkreślenia jest również fakt, że choroba zarodnikowcowa została wykazana na terenie całego województwa. Na podstawie uzyskanych obserwacji wydaje się, że pszczelarze nie doceniają choroby zarodnikowcowej.

Choroby czerwiu występują praktycznie na terenie całego woj. krakowskiego. W latach 1966—67 zgnilec złośliwy oraz kiślicę stwierdzono w około 25% całości przebadanego materiału.

Analiza sytuacji epizootycznej chorób pszczoł na terenie woj. krakowskiego wskazuje na niepokojące zjawisko silnego zakażenia pasiek zarówno chorobami pszczoł jak również czerwiu. Należy jednak podkreślić, że zwalczanie tych chorób napotyka na duże trudności ze względu na istnienie dużej ilości pasiek zaniedbanych, które są rezerwuarami wymienionych chorób. Wydaje się ponadto, że również doświadczeni pszczelarze nie doceniają niektórych jednostek chorobowych, szczególnie choroby zarodnikowcowej.

Poprawę obecnej sytuacji epizootycznej można będzie uzyskać przez: mobilizację pszczelarzy, a szczególnie higienistów pasiek, do wnikliwej lustracji pasiek na podległym im terenie, wzmoczenie oporności roi drogą stworzenia optymalnego środowiska hodowlanego, stosowania zdrowego materiału zarodowego, przestrzeganie higieny pasiecznej, a w przypadkach wystąpienia chorób stosowanie prawidłowego leczenia.

Adres autora: lek. wet. Elżbieta Urban, Kraków, ul. Brodowicza 13.

ANTONI FUROWICZ, JAN MADEJSKI, EWA NIKODEMSKA, ZYGMUNT ZIELIŃSKI

Przypadek różycy u żurawia koronowego (*Balearica pavonina*) w Śląskim Ogrodzie Zoologicznym

Zakład Higieny Weterynaryjnej w Katowicach
Kierownik: prof. dr mgr J. SZAFIARSKI

Śląski Ogród Zoologiczny w Katowicach
Kierownik: mgr inż. J. KOTARBA

Włoskowce różycy (*Erysipelothrix insidiosus*) należą do drobnoustrojów szeroko rozpowszechnionych w przyrodzie, o dużej wytrzymałości na czynniki zewnętrzne (7, 14, 17). Często obserwuje się nosicielstwo tych pałeczek u różnych ssaków, ptaków i ryb. Stąd zagadnienie wrażliwości zwierząt i człowieka na włoskowce stanowi ważny moment w epizootologii (*Rhusiopathia*) i epidemiologii (*Erysipeloid* Rosenbacha) różycy (13, 14, 17, 18). W większym również stopniu niż się na ogół przypuszcza są wrażliwe na włoskowce różycy

ptaki udomowione i dziko żyjące. Gołąb, obok białej myszy, jest w ogóle najwrażliwszym zwierzęciem na zakażenie i dlatego też należy do zwierząt doświadczalnych używanych w diagnostyce laboratoryjnej różycy (7, 14). Wg danych Wellmana (18) bardziej czułe na zakażenie od myszy okazały się wróble (*Passer domesticus*). Trzeba wspomnieć, że zakażenie występowało również u pewnej ilości wróbli przy przyjmowaniu karmy zawierającej włoskowce, co może mieć znaczenie epizootyczne. U drobiu domowego zdarzają